

**V Ý Z K U M N Ý Ú S T A V S I L V A T A R O U C Y
P R O K R A J I N U A O K R A S N É Z A H R A D N I C T V Í , v . v . i .**

**pracoviště Brno
oddělení ekologie lesa
Lidická 25/27
602 00 Brno**

VUKOZ Průhonice

**M E T O D I K A H O D N O C E N Í P Ř I R O Z E N O S T I L E S N Í C H P O R O S T Ů V
Č R**

Zpracovali: **Ing. Tomáš Vrška, Dr.**
 Ing. Libor Hort
 Mgr. Dušan Adam, Ph.D.
 Ing. Pavel Unar

Úvod

Problémovým a plně nedořešeným tématem v ochraně přírody jsou rozdílné postoje k péči o zvláště chráněná území přírody (ZCHÚ) bez ohledu na jejich kategorii, speciálně o ZCHÚ na pozemcích určených k plnění funkcí lesa. Často se střetává odlišný přístup vlastníka, resp. správce daného ZCHÚ s přístupem orgánu ochrany přírody, jehož stanoviska k péči o tato území jsou závazná. Rozdílné postoje jsou dány různým „viděním“ lesa a jeho poslání, např. obavou o negativní vliv péče o ZCHÚ na okolní, často labilní porosty hospodářského lesa, odlišným chápáním předmětu ochrany určitého ZCHÚ (např. záchrana genofondu versus umožnění samovolných vývojových procesů) apod. Cílem příspěvku je pokud možno přehledně, alespoň relativně stručně a zejména s ohledem na praktické využití definovat základní rozlišovací znaky „přirozenosti“ (tedy míry ovlivnění člověkem) lesních porostů, které jsou u nás zařazeny do ZCHÚ, jako východisko pro základní rozhodnutí o dalším managementu území, resp. jako podklad pro koncepční rozhodnutí v ochraně přírody i lesním hospodářství.

Význam hodnocení

Význam hodnocení „přirozenosti“ lesních porostů v ZCHÚ je zřejmý u dvou základních otázek, na které je nutno u každého ZCHÚ odpovědět:

- Co je **předmětem ochrany**? Definice předmětu ochrany je klíčová již pro rozhodnutí o vyhlášení ZCHÚ. Na lesních pozemcích se jedná o výběr území, která jsou buď člověkem relativně málo ovlivněná a předmětem ochrany je zde segment přirozeného lesa, nebo o území i dlouhodobě člověkem ovlivněná a pozměněná, kde předmětem ochrany je např. kriticky ohrožený druh flóry a les je zde vnímán jako prostředí pro existenci předmětu ochrany (les sám o sobě není předmětem ochrany, ale nutnou podmínkou pro jeho zachování). Hodnocení přirozenosti se v této otázce vztahuje zejména na první variantu – kdy les sám o sobě je předmětem ochrany – a my chceme zhodnotit jeho stav, abychom kvalifikovaně rozhodli o cílech ochrany.
- Co je **cílem ochrany**? Cílem ochrany bývá obecně zachování existence předmětu ochrany v určitých kvalitativních parametrech. V případě, že les je předmětem ochrany, se jedná o zásadní rozhodnutí o dalším nezasahování nebo zasahování (v tom případě se specifikací intenzity, plošného umístění, časového rozvržení zásahů atd.) do vývoje porostu. V obou případech je nutno mít jasně zdůvodněn další postup na základě hodnocení přirozenosti lesního porostu v kontextu s předmětem ochrany. Definice cíle ochrany by měla být hlavním kritériem pro zařazení do kategorie „památky“ (ochrana určitého druhu, lokality apod.) nebo „rezervace“ (ochrana procesů).

Hodnocení pro Databanku přirozených lesů

V části "Postup hodnocení lokality" jsou uvedena kritéria, která by měla napomoci k zařazení jednotlivých hodnocených lesních porostů do příslušného stupně přirozenosti podle exaktně zjištěných údajů. Nutno podotknout, že **předmětem zájmu** pro výběr do databanky přirozených lesů ČR **nejsou**:

- v současnosti standardně obhospodařované porosty na území ZCHÚ (byť s dlouhodobým uplatněním principů přírodě blízkého hospodaření);
- porosty silně poškozené imisemi (nebo s jinými výraznými příznaky chřadnutí) - pokud jsou lesní porosty takto poškozeny, jsou v nich výrazně narušeny kompetiční vztahy mezi dřevinami podle jejich odolnosti k stresovému faktoru, je narušen standardní vývojový cyklus atd. Takové porosty nejsou předmětem našeho hodnocení, přestože se v minulosti mohlo jednat o velmi cenné lokality (např. Prales Jizera). V dnešním stavu o nich ale nelze hovořit jako o přírodě blízkých lesích;
- porosty geneticky nepůvodní (allochtonní populace dřevin atd.) – jednou ze základních podmínek pro označení lesního porostu alespoň jako „přírodě blízký“ je jeho genetická původnost – tzn. porosty u nichž víme, že do nich byly vnášeny dřeviny prokazatelně cizího původu (nevhodného ekotypu) a tento původ je zcela zřejmý i dnes a tyto dřeviny plošně převažují, by neměly být do DPL zařazovány. Tam kde se jedná pouze o část jinak hodnotného porostu, musí být tato jasně graficky oddělena (viz dále „základní postup hodnocení“). Tento problém se týká převážně rezervací se zastoupením smrku. Např. NPR Boubín – její součástí jsou i porosty s allochtonním smrkem – samozřejmě, že Boubín bude do DPL zařazen, ale v mapové příloze hodnotitele je třeba tyto nepůvodní porosty či jejich části graficky vyznačit.

Naopak, **předmětem šetření jsou:**

- porosty ponechané samovolnému vývoji v rámci některého ZCHÚ;
- porosty ve stávající síti ZCHÚ s uplatněním dlouhodobého managementu, který však primárně není zaměřen jako hospodářské opatření, ale jako prostředek k přiblížení původně hospodářsky či jinak člověkem ovlivňovaného porostu modelu přírodního lesa;
- porosty, které nejsou zařazeny do stávající sítě ZCHÚ. Jedná se o porosty i v kategorii lesů hospodářských nebo ochranných, které však mají charakter porostů přírodě blízkých a v posledních(m) decenních(u) v nich nebyla prováděna cílevědomá hospodářská opatření (z důvodu např. tzv. zašetřování obnovních těžeb, horší terénní dostupnosti spojené s vyšší nákladovostí na prováděná opatření, ekonomicky nezajímavou skladbou potenciálně ziskatelných sortimentů dříví apod.).

Terminologie

a) stupeň přirozenosti

Stupeň přirozenosti je pro účely hodnocení přirozenosti lesních porostů vyjádřením míry ovlivnění lesního ekosystému člověkem, a to jak přímým lesnickým obhospodařováním tak nepřímo působícími antropickými vlivy. Stupně přirozenosti lesních porostů jsou:

les původní, nebo-li praes - člověkem téměř neovlivněný les, kde dřevinná skladba i prostorová struktura odpovídají stanovištním poměrům, tzn. potenciální přirozené vegetaci. Za původní les lze označit i porosty, které byly v minulosti ovlivněny člověkem, ovšem zásah neměl vliv na vybočení z přirozené vývojové trajektorie a stopy takového zásahu již dávno nejsou patrné - např. toulavá těžba jednotlivých stromů před více než 100 lety, odvoz

odumřelých stromů z okrajů porostu před více než 50 lety apod. Termín prales lze ztotožnit s označením les původní. Tyto porosty jsou v současnosti ponechány samovolnému vývoji.

les přírodní - les vzniklý přírodními procesy, avšak člověkem v minulosti ovlivňovaný (zejména toulavou těžbou a pastvou, nikoliv sadbou nebo sítí). Jeho dřevinná skladba i prostorová a věková struktura převážně odpovídají stanovištním poměrům, pomístně se mohou odchylovat, např. vlivem samovolného vývoje, který proběhl v pozměněných podmínkách (např. po vykloučení lesa ve středověku a následném dlouhodobém ponechání plochy neřízené sukcesi lesa, území pod dlouhodobým vlivem vyšších stavů zvěře apod.). Tyto porosty jsou v současnosti ponechány samovolnému vývoji.

les přírodě blízký - les, jehož dřevinná skladba odpovídá převážně poměrům stanovištním, avšak prostorová struktura je jednodušší než v původním lese. Tyto porosty vznikaly pod vlivem člověka a jejich stav mohl být docílen i vědomou činností člověkem. Dlouhodobě docházelo k usměrňování jejich vývoje a stopy tohoto usměrňování jsou dosud patrné (odvoz odumřelého dříví, těžba dříví, výchovné zásahy apod.), v současnosti však v nich záměrné obhospodařování neprobíhá. V současnosti mohou být tyto porosty ponechány samovolnému vývoji anebo v nich probíhají účelové zásahy vedoucí k obnově přirozené dřevinné skladby a prostorové struktury.

les přirozený - souhrnné označení pro lesní porosty zařazené do stupňů přirozenosti les původní (prales), les přírodní a les přírodě blízký.

les kulturní - les, jehož dřevinná skladba odpovídá převážně poměrům stanovištním, ale jeho prostorová struktura je srovnatelná nebo jednodušší než v lese přírodě blízkém. Tyto porosty vznikaly a vznikají pod vlivem člověka a jejich stav byl docílen vědomou činností člověka. Jedná se o porosty obhospodařovaného lesa, v kterých jsou prováděny obvyklé hospodářské činnosti jako například pěstební práce, výchova, případně obnova porostů.

les nepůvodní - les, jehož dřevinná skladba převážně neodpovídá poměrům stanovištním. Tyto porosty vznikaly a vznikají pod vlivem člověka a jejich stav byl docílen činností člověka. Jedná se o porosty obhospodařovaného lesa, v kterých jsou prováděny obvyklé hospodářské činnosti jako například pěstební práce, výchova případně obnova porostů.

b) přirozený vývoj

Přirozený vývoj je pro účely hodnocení přirozenosti lesních porostů nerušený vývoj přirozených lesů s vyloučením současných přímých (tj. především pěstebních prací, výchovy a obnovy porostů, zásahů proti škodlivým činitelům včetně provádění nahodilých těžeb) i nepřímých lidských vlivů (např. vysoké stavy spárkaté zvěře nebo doznívající imisní zatížení atd.). Zejména nepřímé lidské vlivy působí dnes na lesy v různé podobě a intenzitě prakticky všude a je obtížné je pro tyto účely jakkoliv klasifikovat. Přirozený vývoj lesa je v současných podmínkách prakticky nedosažitelný stav. Zejména nepřímé lidské vlivy působí dnes na lesy v různé podobě a intenzitě prakticky všude a je obtížné je pro tyto účely jakkoliv klasifikovat. Např. nelze nazvat přirozeným vývojem stav, kdy dynamika vývoje lesa (byť se jedná např. o „přírodní“ les) je výrazně narušena nadměrnými stavy spárkaté zvěře (důsledkem činnosti člověka), jež prakticky blokují přirozenou obnovu lesa.

c) samovolný vývoj

Samovolný vývoj je pro účely hodnocení přirozenosti lesních porostů označení vývoje lesa s vyloučením přímých lidských zásahů (tj. především pěstebních prací, výchovy a obnovy

porostů, zásahů proti škodlivým činitelům včetně provádění nahodilých těžeb). Ten shrnuje ve svém obsahu jednak spontánní působení přírodních sil v rámci vztahů jednotlivých složek ekosystému lesa, ale zároveň i ovlivnění porostů člověkem v minulosti (např. obhospodařování) i nepřímé ovlivnění vývoje porostů v současnosti (např. vysoké stavy spárkaté zvěře nebo doznívající imisní zatížení).

d) ponechání samovolnému vývoji

Ponechání samovolnému vývoji je pro účely hodnocení přirozenosti lesních porostů stav vzniklý úmyslným i neúmyslným trvalým vyloučením přímých lidských zásahů (tj. především pěstebních prací, výchovy a obnovy porostů a nahodilých těžeb) do lesních porostů a jejich vystavení spontánnímu působení přírodních sil v rámci vztahů jednotlivých složek ekosystému lesa. Tento stav nevylučuje přímé ovlivnění porostů člověkem v minulosti (např. obhospodařování) i nepřímé ovlivnění vývoje porostů v současnosti (např. vysoké stavy spárkaté zvěře nebo doznívající imisní zatížení).

e) stanovištně původní / stanovištně nepůvodní dřevina

Stanovištně původní dřevina je pro účely hodnocení přirozenosti lesních porostů vymezena jako dřevina, která je na daném stanovišti součástí přirozené druhové skladby. Přirozená druhová skladba je taková skladba, která je utvářena podle abiotických ekologických podmínek lokality (stanoviště) bez vlivu člověka a odpovídá stavu lesního ekosystému na daném stanovišti, pro který se používá souhrnné označení klimax.

f) minulost

Minulost je pro účely hodnocení přirozenosti lesních porostů vymezena jako časové období předcházející dni, v němž je prováděno hodnocení porostu.

g) současnost

Současnost je pro účely hodnocení přirozenosti lesních porostů vymezena jako okamžik hodnocení porostu zahrnující též nejbližší následující období, pro které je stanoven konkrétní plán zásahů pro hodnocený porost (tzn. zpravidla období platnosti plánu péče a souvisejícího lesního hospodářského plánu nebo lesní hospodářské osnovy).

g) holina

Holina je pro účely hodnocení přirozenosti lesních porostů podle této vyhlášky lesní pozemek nebo jeho část bez lesního porostu o výměře větší než 0,02 ha.

Postup hodnocení lokality

Výběr dílčí plochy a její výměra:

- dílčí plochu tvoří soubor lesních porostů, jejichž vlastnosti rozhodné pro hodnocení přirozenosti jsou homogenní, dílčí plocha tedy může být tvořena i více jednotkami prostorového rozdělení lesa,
- do dílčí plochy mohou být arondovány i plochy s odlišnými vlastnostmi, jejich podíl na celkové výměře dílčí plochy však nesmí překročit 10%, rozloha jedné plochy s odlišnými vlastnostmi nesmí překročit 5% výměry dílčí plochy a nesmí být větší než 1 ha,
- výměra dílčí plochy, na které se provádí hodnocení přirozenosti by neměla být menší než 1 ha.

Určení stupně přirozenosti:

- pro jednu dílčí plochu se tabulka vyplní tak, že se v každém řádku vyhodnotí kritérium, které je zde uvedeno a je-li v daném případě správná odpověď „Ano“, zaškrtně se bílé políčko s touto odpovědí; nelze-li odpovědět „Ano“, žádné políčko se v daném řádku nezaškrťává a vysvětlení se uvede na konci tabulky v poznámce,
- při hodnocení se vychází ze skutečnosti, že není možno postihnout všechny složky ekosystému a jejich funkce a vazby, ale v případě lesů je vždy hlavní determinantou stavu i ostatních složek ekosystému dřevinné patro,
- po zaškrtnutí příslušných políček v jednotlivých řádcích, zjistíme, v kterých sloupcích se nacházejí zaškrtnutá políčka,
- pro zařazení dílčí plochy do příslušného stupně přirozenosti platí zásada, že tato plocha musí splňovat všechna kritéria pro daný stupeň přirozenosti, ani záporná odchylka u jen jednoho kritéria není důvodem pro zařazení do vyššího stupně přirozenosti,
- je-li zaškrtnuté alespoň jedno políčko ve sloupci E, zaškrtneme v posledním řádku označeném jako „Zařazení do stupně přirozenosti“ políčko ve sloupci „E“, tomuto výsledku odpovídá hodnocení příslušné dílčí plochy jako „les nepůvodní“,
- je-li zaškrtnuté alespoň jedno políčko ve sloupci D a žádné ve sloupci E, zaškrtneme v posledním řádku označeném jako „Zařazení do stupně přirozenosti“ políčko ve sloupci „D“, tomuto výsledku odpovídá hodnocení příslušné dílčí plochy jako „les kulturní“,
- je-li zaškrtnuté alespoň jedno políčko ve sloupci C a žádné ve sloupcích D a E, zaškrtneme v posledním řádku označeném jako „Zařazení do stupně přirozenosti“ políčko ve sloupci „C“, tomuto výsledku odpovídá hodnocení příslušné dílčí plochy jako „les přírodě blízký“,
- je-li zaškrtnuté alespoň jedno políčko ve sloupci B a žádné ve sloupcích C až E, zaškrtneme v posledním řádku označeném jako „Zařazení do stupně přirozenosti“ políčko ve sloupci „B“, tomuto výsledku odpovídá hodnocení příslušné dílčí plochy jako „les přírodní“,
- jsou-li zaškrtnutá pouze políčka ve sloupci A a žádné ve sloupcích B až E, zaškrtneme v posledním řádku označeném jako „Zařazení do stupně přirozenosti“ políčko ve sloupci „A“, tomuto výsledku odpovídá hodnocení příslušné dílčí plochy jako „les původní“,
- v řádku označeném jako „Poznámka“ uvede hodnotitel komentář ke kritériím použitým při hodnocení konkrétní plochy, zejména těch, kde nebylo možno odpovědět „Ano“ anebo podrobněji specifikovat případné arondace dílčí plochy. Podobný poznámkový aparát k jednotlivým kritériím je uveden za tabulkou.

HODNOCENÍ PŘIROZENOSTI LESNÍCH POROSTŮ						
Název lokality (území):						
Dílčí plocha:						
Výměra dílčí plochy:						
Kriteria hodnocení - jednotlivé hodnocené způsoby ovlivnění vývoje porostů v minulosti a v současnosti	Způsob ovlivnění vývoje dílčí plochy v minulosti a v současnosti					
	A	B	C	D	E	
	původní	přírodní	přírodě blízký	kulturní	nepůvodní	
A - Přímé ovlivnění vývoje porostu formou lesnických opatření						
A1	Zádná těžba v minulosti i současnosti anebo pouze toulavá těžba před více než 100 lety	ANO				
A2	Pouze těžba toulavá v minulých 100 letech		ANO			
A3	Mýtní těžba před více než 100 lety s následnou sekundární neřízenou sukcesí		ANO			
A4	Záměrné obnovní zásahy na méně než 1/4 plochy v minulosti		ANO			
A5	Záměrné obnovní zásahy na více než 1/4 plochy v minulosti			ANO		
A6	Mýtní těžba úmyslná a vkládání obnovních prvků v současnosti				ANO	
A7	Nahodilá těžba živých (aktivních) stromů v současnosti bez vzniku holiny			ANO		
A8	Nahodilá těžba živých (aktivních) stromů v současnosti se vznikem holiny				ANO	
A9	Výsadba sazenic nebo sje semen jako hosp. opatření na méně než 1/4 plochy v minulosti		ANO			
A10	Výsadba sazenic nebo sje semen jako hosp. opatření na více než 1/4 plochy v minulosti			ANO		
A11	Výsadba sazenic nebo sje semen jako hosp. opatření v současnosti				ANO	
A12	Záměrné výchovné zásahy na méně než 1/4 plochy v minulosti		ANO			
A13	Záměrné výchovné zásahy na více než 1/4 plochy v minulosti			ANO		
A14	Záměrné pěstební nebo výchovné zásahy v současnosti				ANO	
A15	Rekonstrukční managementová opatření v minulosti		ANO			
A16	Rekonstrukční managementová opatření v současnosti			ANO		
A17	Zásahy eliminující sekundární negativní antropické vlivy	ANO				
B - Odumřelé dřevo						
B1	Odumřelé dřevo se neodváželo nikdy nebo před více než 50 lety	ANO				
B2	Odvoz odumřelého dřeva v minulých 50 letech		ANO			
B3	Částečné zpracování odumřelého dřeva v současnosti			ANO		
B4	Zpracování odumřelého dřeva v plném rozsahu v současnosti				ANO	
C - Nepřímé ovlivnění vývoje porostu působením člověka						
C1	Nejsou patrné známky negativního vlivu spárkaté zvěře na lesní ekosystém anebo pouze vliv historické pastvy dobytka na vývoj struktury a textury porostu, který je již nepatrný a lze dovést pouze teoretické ovlivnění dřevinné skladby	ANO				
C2	Dlouhodobě vysoké stavy spárkaté zvěře v posledních 50 letech, mající vliv na vývoj struktury porostu (výrazně snížený počet stromů v několika po sobě jdoucích tloušťkových třídách), v lesních porostech v současnosti probíhá přirozená obnova všech hlavní		ANO			
C3	Dlouhodobě vysoké stavy spárkaté zvěře v posledních 50 letech, mající vliv na vývoj struktury porostu (výrazně snížený počet stromů v několika po sobě jdoucích tloušťkových třídách), v lesních porostech v současnosti vlivem spárkaté zvěře neprobíhá přiroz			ANO		
D - Současná dřevinná skladba v porovnání s potenciální přirozenou dřevinnou skladbou						
D1	Přítomnost všech hlavních stanovištně původních druhů dřevin, se zastoupením reprodukce schopných jedinců	ANO				
D2	Přítomnost stanovištně nepůvodních dřevin vtrošené do 10% v zastoupení			ANO		
D3	Přítomnost stanovištně nepůvodních dřevin od 10% do 50% v zastoupení				ANO	
D4	Přítomnost stanovištně nepůvodních dřevin nad 50% v zastoupení				ANO	
D5	Přechodná přítomnost stanovištně nepůvodních dřevin označovaných jako invazní neofyty (např. akát, pajasán, vejmutovka, dub červený) do 5% v zastoupení	ANO				
D6	Porosty geneticky nepůvodní (nepůvodní populace dřevin atd.)				ANO	
	Stupně přirozenosti	původní	přírodní	přírodě blízký	kulturní	nepůvodní
Zařazení do stupně přirozenosti:						
Je (dílčí plocha) ponechána samovolnému vývoji? (Ano/Ne)						
Pokud ano, odkdy? (alespoň odhad)						
Hodnocení provedl:						
Datum zpracování:						
Poznámka:						

Vysvětlení použití jednotlivých kritérií v tabulce:

- A1, A2 - Jedná se o porosty, v kterých dosud nebyla provedena žádná těžba nebo pouze těžba toulavá. Toulavou těžbou je míněna úmyslná těžba charakteru jednotlivého výběru stromů bez vzniku jakýchkoliv obnovních ploch, která byla prováděna za účelem např. výběru několika kvalitních jedinců z území v době kdy nebyla ještě deklarována jeho ochrana. Časová hranice 100 let pro toulavou těžbu je odvozena od skutečnosti, že nejde-li o plošnou těžbu, nýbrž o těžbu jednotlivých stromů, která se vybraného území dotkla jen okrajově, dochází k zahlazení stop po těžbě poměrně rychle. Není zásadně narušena struktura a textura vybraného porostu ani dřevinná skladba či jeho věková diferenciacce. I dřeviny rostoucí pomaleji a v zástínu, jsou schopny během 100 let vyplnit uvolněný prostor. Při vyhodnocování těchto kritérií se vychází z dostupných písemných údajů o těžbách nebo ze skutečného stavu lesního porostu v současnosti (například přítomnost pařezů nebo chybějící jedinci nejstarších věkových kategorií).
- A3 - Mýtní těžbou je zde míněna těžba, při které došlo před více než 100 lety k vymýcení původního porostu, ale plocha byla následně ponechána sekundární sukcesi a jejímž výsledkem je samovolně vzniklý lesní porost, jehož dřevinná skladba i prostorová a věková struktura převážně odpovídají stanovištním poměrům (např. po vyklučení části lesů ve středověku a jejich ponechání dlouhodobé sekundární sukcesi v okolí dnešních zřícenin hradů nebo zemědělská půda v některých oblastech v pohraničí ponechaná mnoho desítek let ladem a v současnosti porostlá sekundárním lesem).
- A4, A5 - Jedná se o hospodářská opatření v minulosti, jejichž cílem byla obnova porostů. Pokud však došlo k obnově (i umělé) s pomocí stanovištně odpovídajících dřevin a dnešní porost splňuje ostatní kriteria, může být zařazen jako „přírodní“ nebo „přírodě blízký“. Velikost ¼ obnovované plochy je zvolena jako toleranční hranice v přírodním lese, který splňuje všechna další kriteria přírodního lesa, ale uvnitř území došlo k maloplošnému soustředěnému zásahu, který okolí ovlivnil minimálně (např. lokální likvidace následků větrného polomu nebo částečné rozpracování porostů maloplošnými obnovními prvky). Do stupně „přírodě blízký“ tak mohou spadat i dnešní (z hlediska hospodářského) přestárlé pařeziny, kde se již dostatečně dlouho neprovádějí standardní hospodářské zásahy.
- A6 - Je to kontrolní pojistka proti případnému zařazování dnešních obhospodařovaných porostů, kde se aktivně hospodaří, mezi přirozené lesy.
- A7, A8 - Nahodilou těžbou není míněna cílevědomá výchovná ani obnovní těžba při standardním obhospodařování lesa, ale pouze těžba dosud živých stromů z důvodu ochrany lesa (např. těžba aktivních kůrovcových stromů smrku nebo borovice) ve smyslu § 33 odst. 1 zákona č. 289/1995 Sb. Tento typ těžby má obvykle charakter toulavé těžby v současnosti (pokud se nejedná o jednorázový masivní zásah), při které nevzniká holina. V takovém případě lze les ještě hodnotit jako „přírodě blízký“. A8 – je kontrolní pojistka při zařazování porostů, kde v současnosti dochází ke vzniku holin a nelze při splnění ostatních kritérií výběru již takové plochy hodnotit jako lesy přirozené. Tzv. nahodilá těžba sterilních souší nebo vývrátů jakýchkoliv dřevin je zpracováním odumřelého dřeva – viz B3.
- A9-11 - Velikost ¼ plochy je zvolena jako toleranční hranice v přírodním lese, který splňuje všechna kriteria, ale uvnitř území došlo k maloplošnému soustředěnému zásahu, který okolí ovlivnil minimálně. A11 – je kontrolní pojistka při zařazování porostů, kde se v současnosti aktivně provádí tato činnost jako hospodářské opatření, mezi přirozené lesy.
- A12-14 - Záměrnými výchovnými zásahy je míněna cílevědomá výchovná těžba v určité části území, která měla za cíl „zkvalitnění“ porostů z hospodářského hlediska. Rozlišovací plocha ¼ velikosti rezervace je stejně jako u A2 a A8 toleranční hranicí pro přírodní les při různých zásazích. A14 – Je opět kontrolní pojistka pro porosty, kde jsou i dnes prováděny zásahy s hospodářským cílem.

- A15-16 - Za rekonstrukční managementová opatření se v tomto smyslu považují zásahy za účelem podpory ohrožených druhů dřevin (např. uvolnění vtroušených jedlí v plošném nárůstu buku pro její záchranu), nebo vnesení chybějící dřeviny (např. dřívě člověkem vytěžené, nebo hromadně odumřelé např. vlivem tracheomykóz nebo likvidace skupin stanovištně nevhodných dřevin). U přírodě blízkého lesa (např. pařeziny nebo horské smrčiny) je jako rekonstrukční managementové opatření vnímán i těžební zásah za účelem strukturální diferenciacie porostu nebo např. těžby sice stanovištně původní dřeviny, ovšem zcela nevhodného ekotypu – např. chlumní smrk v horských lesích v 8. lesním vegetačním stupni apod. Při hodnocení je stále třeba mít na paměti rozdíl mezi managementovým opatřením a hospodářským zásahem, kde primárním měřítkem rozhodování je hospodářský výsledek.
- A17 - Za zásahy eliminující sekundární antropické vlivy se nepovažují rekonstrukční opatření (viz. A15-16), jejichž cílem je aktivní přiblížení porostů modelu původního lesa, nýbrž pouze zásahy jejichž cílem je udržení relativně vyrovnaného stavu ekosystému (např. oplocení celé rezervace či skupin zmlazení v rezervaci v oblasti s neúměrně vysokými stavy spárkaté zvěře – nikoliv však selekce jedinců ve skupinách zmlazení; dále likvidace invazních neofytů, která je odůvodnitelná i v lesních porostech již ponechaných samovolnému vývoji - např. likvidace invazního akátu nebo vejmutovky apod.). Tyto zásahy jsou, vzhledem k vnějšímu vlivu okolí, realizovány v řadě lokalit a jsou akceptovatelné i v původním lese.
- B1, B2, B3 - Časová hranice 50 let pro odvoz odumřelého dřeva respektuje výsledky výzkumu přirozených lesů, které dokazují, že rozklad odumřelých ležících stromů trvá více než 50 let jen na výjimečných stanovištích (suchá, zpravidla xerothermní stanoviště nebo naopak vysoké horské polohy a současně kmen bez doteku s půdním povrchem). Je tedy pravděpodobné, že byl-li porost více než 50 let ušetřen vyklízení odumřelého dřeva, jsou v něm dnes opět zastoupena všechna rozkladová stadia odumřelého dřeva. Při posuzování přítomnosti odumřelého dřeva zejména ve stupni „přírodě blízký“ je třeba více tolerance – např. pokud je odváženo mrtvé dřevo z okrajů porostu podél cest, kde vadí z hlediska dopravního či technologického běžnému obhospodařování a uvnitř porostu mrtvé dřevo zůstává. Totéž platí pro situaci, kdy je např. provedena nahodilá kůrovcová těžba a napadené stromy (zejména smrky) jsou vyváženy, zatímco staré sterilní souše zůstávají na místě a s nimi odumřelé dřevo dalších, zejména listnatých druhů dřevin.
- C1 - Vliv pastvy dobytka je zřetelný zejména u porostů ve středních horských a podhorských polohách, kde došlo vlivem pastvy ke zjednodušení porostní struktury a postupně i k ovlivnění dřevinné skladby (záměna buku jedlí či smrkem nebo záměna dubu bukem v nižších polohách apod.). Jedná se o formální připomenutí jevu, který vnímáme jako přípustný ve všech stupních přirozenosti.
- C2, C3 - Vliv vysokých stavů spárkaté zvěře na přirozenou obnovu lesních ekosystémů je jedním z nevýznamnějších negativních vlivů způsobených člověkem, proto je třeba tento vliv vždy zodpovědně vyhodnotit a zohlednit při hodnocení přirozenosti.
- D1 - Potenciální přirozenou druhovou skladbu vyjádřenou zastoupením hlavních dřevin je do určité míry nutno brát s tolerancí s tím, že za mezní hodnoty pro hodnocení je považována účast hlavních dřevin – tj. dřevin, které mají v potenciální přirozené skladbě zastoupení vyšší než 20%, přičemž poměr zastoupení hlavních dřevin není pro hodnocení rozhodující (např. zastoupení jedle na stanovištích s jejím potenciálním vysokým podílem je v současnosti ve většině případů v jednotkách procent). Podstatná je schopnost, byť i malé populace, další reprodukce.
- D2 - Je tolerována účast stanovištně nepůvodních dřevin do 10% v zastoupení, vyskytujících se ve skupinkách, hloučcích či jednotlivě vtroušeně. Tyto dřeviny by měly

být předmětem rekonstrukčních managementových opatření (např. postupná redukce příměsí smrku na stanovištích, kde v potenciální přirozené skladbě chybí atd.).

- D3 - Je tolerována účast stanovištně nepůvodních dřevin v rozmezí od 10% do 50% v zastoupení, vyskytujících se ve skupinkách, hloučcích či rovnoměrně rozptýleny po porostu. Tyto dřeviny mohou být předmětem obhospodařování.
- D5 - Je tolerována účast invazních neofytů (např. akát, pajasan, vejmutovka, dub červený) do 5% zastoupení. Přítomnost invazních neofytů je vnímána jako dočasná záležitost a předpokládá se, že jsou a budou předmětem permanentní likvidace.
- D6 - Porosty geneticky nepůvodní (nepůvodní populace dřevin atd.) – jednou ze základních podmínek pro označení lesního porostu jako les přirozený je jeho genetická původnost – tzn. porosty u nichž víme, že do nich byly vnášeny dřeviny prokazatelně cizího původu (nevhodného ekotypu) a tento původ je zcela zřejmý i dnes a tyto dřeviny plošně převažují, by neměly být v těchto stupních přirozenosti klasifikovány. Tam kde se jedná pouze o část jinak hodnotného porostu musí být tato část jasně graficky oddělena do samostatné dílčí plochy. Tento problém se bude týkat převážně porostů se zastoupením smrku.